

EDITORIAL

***La formació de la cultura política contemporània:
història cultural i balanç historiogràfic***

GEHCI

La commemoració del centenari de la fundació de la Lliga Regionalista i de la victòria electoral de la candidatura dels «quatre presidents» forneix una ocasió per repensar el que ha estat el naixement de la cultura política de masses a Catalunya. El pas a la política activa del catalanisme i, de manera molt especial, el tomb electoral de 1901 a la ciutat de Barcelona marcaren un canvi qualitatiu, un punt de no-retorn, en el sistema polític de la Restauració que permeté que, de mica en mica, els individus/súbdits passessin a exercir de veritat el dret a la ciutadania. El catalanisme polític, al costat principalment del renovat republicanisme, fou un veritable motor de modernització de la vida política i cultural a Catalunya i a Espanya fins a l'esclat de la Guerra Civil.

En un context crucial de canvi de segle, de crisi arreu del liberalisme parlamentari, quan les sortides autoritàries eren possibles i tangibles a altres països, el catalanisme va saber evolucionar, des d'uns plantejaments inicials amb un recel clar envers la democràcia sufragista, a una praxi de liberalisme conservador democràtic en clau interclassista. Tot plegat situa el nacionalisme català en una situació d'excepcionalitat a l'Europa mediterrània perquè, a diferència del que va succeir en altres marcs

coetanis propers, no trobem a la Catalunya del primer terç del segle XX, més enllà d'algun cas individual, cap formulació política que poguéssim titllar de prefeixista.

En pensar el volum 4 de CERCLES volíem fer un repàs, d'una banda, del naixement de la Lliga Regionalista i d'alguns aspectes polèmics i, alhora, poc coneguts de la base social del primer catalanisme polític i, de l'altra, un balanç de la producció historiogràfica en història cultural a Catalunya i a Espanya. Un cop arribat el moment de la publicació, que potser s'ha fet pregar més del compte, el volum ha aconseguit reunir un seguit de col·laboracions d'interès remarcable, algunes de les quals reflexionen sobre temes de gran abast que els autors resolen de manera prou sintètica.

Obre aquest repàs un article del professor Albert Balcells sobre el naixement de la Lliga en el qual matisa el caràcter retrògrad d'aquest partit que sovint se li ha atribuït des d'un discurs molt ancorat en la rigidesa ideològica. Al contrari, l'autor sosté el caràcter liberal centrista d'aquesta formació i indica que, en qualsevol cas, ha estat en moments de dretanització quan la Lliga sofrí greus escissions per l'esquerra liberal.

D'altra banda, Joaquim Coll i Jordi Llorens ens presenten succintament els resultats d'un estudi recent sobre la base dels quadres del primer catalanisme polític on retraten molt especialment la configuració social d'aquests quadres. Els resultats són prou concloents pel que fa al caràcter eminentment urbà i meritocràtic dels homes que van impulsar les primeres entitats del ric teixit associatiu catalanista de la fi de segle.

En un altre to, Antoni Guirao fa una crítica als estudis dels índexs de les revistes culturals catalanistes dels segles XIX i XX que s'han publicat en els darrers anys, n'assenyala les aportacions i limitacions, i indica algunes pautes metodològiques que s'han de seguir per consolidar una línia d'estudi del tot fonamental per bastir una cultura historiogràfica sòlida.

En aquesta mateixa línia, l'article d'Antoni Simon serveix de presentació d'una ambiciosa obra col·lectiva centrada en la historiografia i els historiadors catalans fins a la generació de 1940. El diccionari, que es pretén que es pugui enllestir l'any 2002, no tan sols inclou el cens de tots els historiadors, sinó també la seva producció i els grans debats historiogràfics.

Aquest número 4 de CERCLES inclou també dos articles de balanç historiogràfic. Enric Pujol resumeix i analitza amb molta finor les grans

tendències de la historiografia catalana de la darrera dècada, mentre que la historiadora Elena Hernández Sandoica excel·leix en un profús article en el qual repassa les grans tendències dels darrers anys en historiografia cultural a Espanya i n'assenyala la riquesa i els nous camps de recerca.

D'altra banda, Òscar Costa és autor d'un documentat article de balanç de la història dels intel·lectuals a França a partir de la recent obra dirigida per Michel Trebish i Marie-Cristine Granjon.

Completen el volum les ressenyes redactades per Josep Maria Figueres sobre l'obra conjunta de Joaquim Coll i Jordi Llorens, Els quadres del primer catalanisme (1882-1900). D'altra banda, Jordi Llorens ha escrit la ressenya del penúltim llibre del professor Vicente Cacho, mentre que Joaquim Coll i Jordi Llorens conversen amb Josep Termes i ressenyen la seva darrera obra Història del catalanisme fins a 1923.